

การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหาร
ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1*

TRANSFORMATIONAL READERSHIP SKILL DEVELOPMENT FOR
ADMINISTRATOR ACCORDING TO THE BUDDHIST ADMINISTRATIVE
EDUCATION ON PRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL PALI DIVISION IN
GOVERN OF SANGKA SECTION I

พระสุวรรณ ธมมวุโธ

PhraSuwan Dhammāvudho

สิน งามประโคน

Sin Ngamprakhon

อินตา ศิริวรรณ

Intha Siriwan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: suriya5179@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ ภาค 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 รูป และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 10 รูป/คน สทนากลุ่ม จำนวน 10 รูป/คน

* Received 8 March 2019; Revised 31 March 2019; Accepted 4 April 2019.

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 พบว่า ผู้บริหารเน้นการสร้างบารมีด้วยการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ที่เรียนและสอบบาลีสนามหลวง ให้กำลังใจและส่งเสริมด้านงบประมาณ อุปกรณ์การเรียนการสอนรวมถึงสวัสดิการ ค่ารักษาพยาบาล

2. พัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหาร พบว่าต้องพัฒนา 6 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) บทบาทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5) กิจกรรมการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 6) การนำไปใช้

3. แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหาร คือ 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 6 ด้าน 2) ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 6 ด้าน 3) บทบาทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 19 ด้าน 4) คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 25 ด้าน 5) กิจกรรมการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 6 กิจกรรม และ 6) การนำไปใช้ 3 ด้าน อีกทั้งยังพบหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี

คำสำคัญ : ทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, หลักพุทธบริหารการศึกษา, สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

Abstract

The objective of this research were: To study the status and problems of Leadership change. To develop the leadership change skills and to present the way of leadership change skill development for administrators on Prapariyattidhamma School Pali Division in Govern of Sangka Section I. The research was mixed methodology. The qualitative used the questionnaire in the out of 210 samples and qualitative research was 10 interviews and Focus Groups Discussion of 10 persons.

The research of the founding research found that:

1. The status and problems of leadership change for administrators on Prapariyattidhamma School Pali Division in Govern of Sangka Section I found that the administrator should focus on creating virtues by creating morale for those who study and examine Pali at Sanam Luang. To encourage and promote on the budget, teaching equipment's including the welfare and medical free.

2. To develop the leadership change skill for administrator found the development of 6 components was necessary. 1) The components of leadership change 2) The importance of leadership change 3. The role of leadership change 4) Leadership, change, change 5) Leadership development, change, change 6)

3. The way of Leadership Change skill Development for administrators is composed of 6 components as follows: 1) Elements of Leadership, 6 Changes, 2) Significance of Change Leadership in the 6 aspects 3) the role of leadership change in the 19 aspects 4) attributes change leader in the 25 aspects 5) leadership skills change development in the 6 and aspects 6) applying to the three major Sangahavatthu also found four objects that are fair minded anchor person. And harmonize the people in harmony.

Keywords: Transformational Readership Skill; Buddhist Educational Administration; Prapariyattidhamma School Pali Division.

บทนำ

การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาเพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกและการแข่งขันกันอย่างสูง ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้รับผลกระทบจากสภาพของวิกฤติการณ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองซึ่งก็สอดคล้องกับแนวโน้มว่า เมื่อสภาวะปัจจุบันเป็นเช่นนี้ควรมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองอย่างไร เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืน มีสันติสุขและสามารถเอาชนะวิกฤติการณ์ทางด้านต่าง ๆ ที่เรา

กำลังเผชิญอยู่ได้ (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2550)จากเหตุการณ์นี้สถาบันการศึกษาที่ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน จึงต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพที่มีภาวะผู้นำที่เก่ง รอบรู้ในการรับการเปลี่ยนแปลงตนเอง

ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่ดี สถานศึกษานั้นก็จะประสบผลสำเร็จและเจริญก้าวหน้า เพราะการทำให้สถานศึกษาเจริญก้าวหน้าขึ้นขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและความเอาใจใส่ของผู้นำและพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ดังนั้นการจะทำให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายดังที่กล่าวมาจะต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่มีสมรรถนะสูงใช้วิธีการที่ทันสมัยทันสถานการณ์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทำให้บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและรูปแบบการบริหารจัดการต้องเปลี่ยนไป เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภรณ์, 2542) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารจึงต้องอาศัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเข้ามาบริหาร จัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยใช้ความรู้ทักษะและความสามารถในการแปลงแนวความคิดกลยุทธ์ให้เป็นแผนปฏิบัติงานและเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ รวมถึงการจัดการกับอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติงาน เช่น ปัญหาความขัดแย้งในองค์กร ซึ่งผู้บริหารจะต้องจัดการกับปัญหาความขัดแย้งให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษาของตน ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่มีใครปรารถนา トラบาใดที่มนุษย์ยังมีชีวิตอยู่และอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจความขัดแย้ง แปรสภาพความขัดแย้งให้เป็นประโยชน์ บริหารความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ (พระกฤตกร อัครภพเมธี, 2557)

หลักพุทธบริหารการศึกษาเป็นการประยุกต์หลักพุทธธรรมในพุทธศาสนาส่งเสริมการบริหารของผู้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นภายในองค์กร โดยหลักพุทธธรรมที่มีความสอดคล้องและส่งเสริมได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสถึง สังคหวัตถุ 4 ไว้ว่า ภิภุขุทั้งหลาย สังคหวัตถุ (ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว) 4 ประการนี้ สังคหวัตถุ 4 ประการ อะไรบ้าง คือ 1.ทาน (การให้) 2.เพียรวิชชะ (วาจาเป็นที่รัก) 3.อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) 4.สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) ภิภุขุทั้งหลาย สังคหวัตถุ 4 ประการนี้แล ทาน เพียรวิชชะ อตถจริยาในโลกนี้และสมานัตตตาในธรรมนั้นๆ ตามสมควร สังคหวัตถุธรรมเหล่านี้แลช่วยอุ้มชูโลกเหมือนลิมสลักที่ยึดตุ้มรถซึ่งแล่นไปไว้ได้ฉะนั้น ถ้าไม่พึงมีธรรมเหล่านี้ มารดาหรือบิดาก็ไม่

พึงได้การนับถือหรือการบูชาเพราะบุตรเป็นเหตุแต่เพราะบัณฑิตเล็งเห็นความสำคัญของสังคหวัตถุเหล่านี้ ฉะนั้น บัณฑิตเหล่านั้นจึงถึง ความเป็นใหญ่และเป็นผู้นำสรรเสริญ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาดั้งเดิม ที่คณะสงฆ์ดำเนินการมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน มีระบบการและระเบียบการอันเกี่ยวข้องกับการศึกษาที่รัดกุม เป็นการศึกษาที่อยู่ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ มีผลของการศึกษาเป็นที่ยอมรับ ของประชาชน โดยทั่วไปมีเกียรติประวัติ และเกียรติภูมิที่ผู้ศึกษาได้รับอย่างสูงส่ง และถือเป็นการศึกษา ของคณะสงฆ์โดยเฉพาะ มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรของพระศาสนา เพื่อรับใช้พระศาสนา (พระธรรมปัญญาภรณ์ (1994), 2549) นอกจากนี้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ ที่มีผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา เพราะคัมภีร์สำคัญ เช่น พระไตรปิฎกของฝ่ายเถรวาทจารึกไว้ด้วยภาษาบาลี และการรักษาต้นฉบับเดิมซึ่งเป็นภาษาบาลี เพื่อป้องกันพระพุทธพจน์ มิให้คลาดเคลื่อนที่รู้จักกันว่าพระสัทธรรมปฏิรูป ฉะนั้นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะรักษาศาสนธรรมไว้ได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ยังเป็นการเพิ่มวิทยฐานะให้กับ พระภิกษุสามเณรให้เป็นผู้มีเกียรติมีฐานะที่สูงขึ้น เป็นผู้มีความในสังคม ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือว่าเป็นเกียรติอย่างสูง โดยผู้สอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยคพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระบรมราชานุญาตถวายให้สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก เสด็จประกอบพิธีทรงตั้งเปรียญธรรม 3 ประโยค ประทานพัดเปรียญ และประกาศนียบัตร ตามเวลา และสถานที่อันสมควร พระภิกษุที่สอบเปรียญธรรม 3 ประโยค เมื่อได้รับพระราชทานทรงตั้งเปรียญธรรมแล้ว จะได้รับพระบรมราชานุญาต ให้ใช้คำว่า “พระมหา” นำหน้าชื่อเดิมได้ ส่วนสามเณรจะใช้คำว่า ป. (เปรียญ) ตามหลังชื่อตัวและนามสกุลได้ นับว่าเป็นเกียรติ และนำชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูลไม่น้อย (กระทรวงศึกษาธิการ. (2541), 2561)

แม้ว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งเป็นการศึกษาระดับสูง ที่คณะสงฆ์ยอมรับโดยสมบูรณ์ว่า เป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพ ของบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอน เพื่อทรงศาสนา และเผยแผ่คำสอนไปสู่ประชาชน เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของสังคมโดยส่วนรวมก็ตาม แต่การจัดการศึกษาในแผนกนี้

ยังมีปัญหาอีกมากมายที่รอการแก้ไข ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542” (นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภิรมย์, 2545) พบว่า การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีมีสภาพปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร เนื้อหาสาระเก่าเกินไป และภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก โดยเฉพาะเนื้อหาสาระในแผนกบาลี การจัดการเรียนการสอนยังไม่เป็นระบบ ใช้วิธีการเรียนการสอนเน้นการท่องจำ และการแปลไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้และขาดการวิเคราะห์ 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีไม่เพียงพอ มักใช้ระบบการศึกษาแบบที่สอนท่อง ครูสอนขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ขาดประสบการณ์ ไม่สามารถประยุกต์ใช้กับสภาพจริงได้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล เกณฑ์การวัดและประเมินผล มักวัดความจำมากกว่าความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ ไม่มีเกณฑ์มาตรฐาน และกฎเกณฑ์แน่นอน ในผลงานวิจัยนี้ยังได้เสนอ แนวทางการแก้ไขปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ไว้ดังนี้ คือ หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดสรรงบประมาณ ในการสนับสนุนส่งเสริมจัดทำ และพัฒนาสื่อที่น่าสนใจ และใช้อย่างแพร่หลาย และควรมีการทดสอบความยากง่าย ของข้อสอบ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ให้ครอบคลุมทุกด้าน (นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภิรมย์, 2545)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในเบื้องต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในยุคปัจจุบันเพื่อพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีให้ทันสมัยและเป็นที่น่าสนใจของคนในยุคปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1
2. เพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหาร
สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1

วิธีดำเนินการวิจัย

พัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารตามหลักพุทธบริหาร
การศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 ผู้วิจัยได้
ศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสม ผสานวิธี (Mixed Research Method) ศึกษาการวิจัยเชิง
ปริมาณเป็นงานวิจัยหลัก และศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานวิจัยสนับสนุน ผู้วิจัยได้
ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ครูสอนบาลีในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการ
ปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 จำนวน 459 รูป รวม 4 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี
สมุทรปราการ และปทุมธานี (กองพุทธศาสนศึกษา. ทะเบียนรายชื่อครูสอนพระปริยัติธรรม
แผนกธรรม-แผนกบาลี ปี 2560, 2561)

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากประชากรทั้งหมดโดยกำหนดสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple
random sampling) ด้วยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูป ของเครจซี่
และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยมีระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับ
ความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง 210 รูป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ใน
เขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 จำนวน 10 รูป ด้วยวิธีการเจาะจงตามคุณสมบัติ ได้แก่ เป็น
เจ้าอาวาส อาจารย์ใหญ่ของสำนักเรียน และมีประสบการณ์ในการบริหารสำนักเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกบาลี มาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 4 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ได้ศึกษาเอกสาร
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือในการเก็บ
ข้อมูลภาคสนามดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) จากกลุ่มผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 จำนวน 10 รูป ด้วยวิธีการเจาะจง ได้แก่ เป็นเจ้าอาวาส อาจารย์ใหญ่ของสำนักเรียน และมีประสบการณ์ในการบริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 4 ปี

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนาพูดคุยกันประมาณ 10 รูป/คน ของผู้ทรงคุณวุฒิรวม 2 กลุ่ม รวม 10 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง จำนวน 5 รูป/คน กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 จำนวน 5 รูป/คน

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อตรวจสอบการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1

การสร้างเครื่องมือ

รายละเอียดการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีดังนี้

1. ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2. กำหนดนิยามปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยอาศัยฐานทฤษฎีและงานวิจัย

3. ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยจะคำนึงถึงการสร้างแบบสอบถามให้เป็นไปตามหลักวิชาการที่ถูกต้องและการได้แบบสอบถามที่ดีมีคุณภาพมีความตรงทั้งในเชิงโครงสร้าง (construct validity) และความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) รวมทั้งความเชื่อมั่น (reliability)

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. นำร่างแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้น จำนวน 148 ข้อ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิ นินท์ เพื่อตรวจแก้ไขและปรับปรุงให้มีความเหมาะสม

2. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญรวม จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) การใช้ภาษาและพิจารณาว่า แบบสอบถามครอบคลุมของเนื้อหาหรือไม่ โดยการหาดัชนี (index of congruence : IOC) โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ตรงกับนิยามปฏิบัติการ

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ไม่ตรงกับนิยามปฏิบัติการและ

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าวัดได้ตรงกับนิยามปฏิบัติการหรือไม่

3. พิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัยซึ่งผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่ามีองค์ประกอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.5 ถึง 1.00 มีจำนวน 148 รายการ และปรับปรุงแก้ไขภาษาตามที่ยุเชี่ยวชาญเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การทดลองใช้ต่อไป

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (tryout) กับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุดในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี กลุ่ม 1 โดยกำหนดให้บุคลากรจำนวน 30 รูป ได้แก่ครูผู้สอน จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.801

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1

2. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1

3. การศึกษาจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และแจกแบบสอบถาม และการเก็บบันทึกด้วยภาพถ่าย เพื่อเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงถูกต้องมากที่สุด

4. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหาร ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการแจกแบบสอบถาม แล้วจัดบันทึกลักษณะการบรรยาย (Descriptive) เพื่อที่จะนำข้อมูลวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ วิเคราะห์ผลการศึกษานี้จะใช้แบบการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎี ซึ่งผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดของสุภางค์ จันทวานิช (สุภางค์ จันทวานิช, 2540) 1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเป็นวิธีการสรุปข้อมูลตามปรากฏการณ์ที่สัมผัสได้ หรือมองเห็นจากการลงพื้นที่สอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู 2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) ได้แก่การจำแนกข้อมูลออกเป็นอย่างไร (Typological) ในการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีและข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วยหลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) โดยยึดหลักทฤษฎีคุณลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) ของแบส และอาโวลีโอ 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างบารมี ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (Bass. B.M. and Avolio. B.J., 1990)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหาร สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทั้ง 4 ด้าน จากการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ได้สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เน้นการสร้างบารมีด้วยการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ที่เรียนและสอบบาลีสนามหลวงแต่ขาดงบประมาณในการสนับสนุน มีกฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัดภายในสำนักเรียน และมีสวัสดิการต่างๆสนับสนุนพระภิกษุ สามเณรที่ศึกษาเล่าเรียน แต่สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนและการบริหารของผู้บริหาร มีการประชุมจัดแบ่งภาระงานในการบริหารและการสอนแก่

ผู้บริหาร และครูผู้สอน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียนโดยปฏิบัติตนให้อยู่ในพระธรรมวินัยและระเบียบข้อบังคับของวัด

2. พัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 ด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) บทบาทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5) กิจกรรมการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 6) การนำไปใช้ และการตรวจสอบการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความถูกต้องตามลำดับ

3. เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 ประกอบไปด้วย 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) บทบาทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5) กิจกรรมการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 6) การนำไปใช้

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทั้ง 4 ด้าน จากการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ได้สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เน้นการสร้างบารมีด้วยการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ที่เรียนและสอบบาลีสนามหลวงแต่ขาดงบประมาณในการสนับสนุน มีกฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัดภายในสำนักเรียน และมีสวัสดิการต่าง ๆ สนับสนุนพระภิกษุ สามเณรที่ศึกษาเล่าเรียน แต่สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนและการบริหารของผู้บริหารมีการประชุมจัดแบ่งภาระงานในการบริหารและการสอนแก่

ผู้บริหาร และครูผู้สอน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียนโดยปฏิบัติตนให้อยู่ในพระธรรมวินัยและระเบียบข้อบังคับของวัด สอดคล้องกับงานวิจัย (สมุท ขำนาญ, 2546) เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ซึ่งผ่านเกณฑ์การตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ปฏิบัติในระดับโรงเรียน ปรากฏว่า ด้านโครงสร้างองค์การ ประกอบด้วย ภารกิจจำนวน 9 ข้อ โดยข้อที่มีความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนและการกำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยภารกิจ จำนวน 19 ข้อ โดยข้อที่มีความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การอนุมัติการเลื่อนชั้น การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการหาแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย ภารกิจ จำนวน 9 ข้อ โดยข้อที่มีความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การพัฒนาบุคคล การประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคคลในโรงเรียน ด้านการบริหารงบประมาณ ประกอบด้วยภารกิจจำนวน 8 ข้อ โดยข้อที่มีความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การกำหนดแผนงาน/โครงการของโรงเรียน การรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนและการอนุมัติการสั่งซื้อ/สั่งจ้างในโรงเรียน ส่วนด้านการบริหารทั่วไป ประกอบด้วยภารกิจ จำนวน 25 ข้อ โดยข้อที่มีความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ การสร้างภาพลักษณ์ ที่ดีของโรงเรียนการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน การกำหนดนโยบายของโรงเรียน และการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน

2. พัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 ด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) บทบาทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5) กิจกรรมการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 6) การนำไปใช้ และการตรวจสอบการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความถูกต้องตามลำดับ สอดคล้องกับ (พระครูสังฆรักษ์วีระศักดิ์ จันทวีโส รัตนวงษ์, 2559) ทำวิจัยเรื่อง

รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตธนบุรี ทั้ง 5 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2.ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธให้มากขึ้น ด้วยการพัฒนา ผู้บริหาร ให้มีคุณสมบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 ในการส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธ คือ 1) มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีปฏิภาณ ไหวพริบบูรณาการร่วมกับหลักสังคหวัตถุ 4 2) กระตุ้นแรงจูงใจ ให้ปฏิบัติงานด้วยความเสมอภาค และเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในองค์กรด้วยหลักพรหมวิหาร 4 3) มีศีลธรรม ปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยนำหลักธรรมมาภิบาล มาบูรณาการเข้ากับตนเองและองค์กรเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับครู นักเรียน และผู้ปกครอง 4) สร้างมนุษยสัมพันธ์ กับคนในองค์กรและมุ่งประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าส่วนตนโดยปราศจากอคติ 4 รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธ ประกอบด้วย พุทธวิธีการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมจากหลักพุทธธรรม พรหมวิหาร 4 เป็นไปตามโมเดล 4 TL 4D MODEL 4 พุทธวิธีการเปลี่ยนแปลง 4 หลักพรหมวิหาร 4

3. เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 ประกอบไปด้วย 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) บทบาทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5) กิจกรรมการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 6) การนำไปใช้ สอดคล้องกับ (ประทีป บินชัย และ นิพนธ์ กินาวงศ์, 2547) ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมคือ การจัดกระบวนการ ฝึกอบรมตามกรอบรูปแบบเชิงระบบของเบอร์ทาลันฟี คือ 1) การประเมินภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของผู้เข้าอบรม 2) การให้องค์ความรู้ที่จำเป็น 3) การให้ผู้เข้าอบรมปฏิบัติการเขียนแผนพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของแต่ละคน 4) นำไปปฏิบัติงานในสภาพจริงและ 5) การประเมินภาวะผู้นำของผู้เข้ารับการอบรม จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม คือ การจัดกระบวนการฝึกอบรมตามกรอบรูปแบบเชิงระบบของเบอร์ทาลันฟี

สรุป

การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารตามหลักพุทธบริหาร การศึกษา สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 ประกอบด้วยกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมมีองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การสร้างบารมีหรือการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงถึงความเป็นเอกัตถะบุคคล หรือการให้ความสำคัญรายบุคคล การกระตุ้นทางปัญญา การให้รางวัลตามสถานการณ์ ความสามารถพิเศษ โดยบูรณาการร่วมกับหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี หลักสงเคราะห์ ได้แก่ ทาน การให้ คือ ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก วาจาถูกต้องมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ อุตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือชวนช่วยช่วยเหลือกิจการ สมานัตตตา ความเสมอต้นเสมอปลาย คือทำตนเสมอต้นเสมอปลายปฏิบัติสม่ำเสมอ หลักสังคหวัตถุ 4 ช่วยสร้างความสามัคคีและส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้แก่ผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 1 ให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีนำภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปบูรณาการปรับใช้ในการบริหารสำนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ เกิดความรักสามัคคี เคารพในผู้บริหารสำนักเรียนสามารถนำพาสำนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารได้อย่างเต็มศักยภาพของผู้บริหาร

1.2 ผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถนำพาสำนักเรียนก้าวข้ามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษารูปแบบภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหาร สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในประเทศไทย

2.2 ศึกษากลยุทธ์การเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในประเทศไทย

2.3 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). (6 กันยายน 2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระ

ปริยัติธรรมแผนกบาลี. . เข้าถึงได้จาก กรมการศาสนา กองพุทธศาสนศึกษา. ทะเบียนรายชื่อครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-แผนกบาลี ปี 2560.:

<http://deb.onab.go.th>

กองพุทธศาสนศึกษา. ทะเบียนรายชื่อครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-แผนกบาลี ปี 2560.

(6 กันยายน 2561). ทะเบียนรายชื่อครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-แผนกบาลี ปี 2560. เข้าถึงได้จาก กองพุทธศาสนศึกษา: <http://deb.onab.go.th>

นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภิรมย์. (2542). แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. .

นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภิรมย์. (2545). แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประทีป บินชัย และนิพนธ์ กินาวงศ์. (2547). "รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน". รายงานวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พระกฤตกร อัครภพเมธี. (2557). “การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์วีระศักดิ์ จนทวิโส รอดจันทร์วงศ์. (2559). "รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร". ดุษฎีนิพนธ์

พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย:

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปัญญาภรณ์ (1994). (2549). ประวัติความเป็นมาของสำนักเรียนวัดปากน้ำ

พุทธศักราช 2549. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ หจก. สตาร์กรุ๊ป.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระธรรมปิฎก. กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2550). หลักสูตรพัฒนาผู้นำการ

เปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษและผู้บริหาร

สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา. .

สมุทร ชำนาญ. (2546). “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น

ฐาน”. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุภางค์ จันทวานิช. (2540). วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

ราชวิทยาลัย. .

Bass. B.M. and Avolio. B.J. (1990). The four Is Transformational Leadership.

Journal Of European Industrial Training.